

Sannleikans tími millum EF og EFTA

Í gjár var sannleikans tími millum EF og EFTA. Tá skuldu uttanríkis- og handilsmálaráðharrarnir í teimum 18 EF og EFTA-löndunum mætast til fundar í Bruxelles fyrri at fáa gongd á aftur samráðingarnar um eina samarbeitsavtalu millum báðar handilsfelagsskapirnar.

Samráðst hevur nú verið í nokkur ár og eitt sera stórt arbeiði er lagt í royndirnar at koma fram til eina avtalu, sum gevur EFTA-löndunum nógv av teim somu rættindunum, sum EF-löndini hava á tí stóra EF-marknaðinum — og sum eisini gevur EF-löndunum fria atgongd til marknaðin í EFTA.

Men higartil hava verið ymsir trupulleikar. Eitt nú hava EFTA-löndini ikki viljað góðtikið eitt krav frá EF um, at EF-dómstólin skal avgera øll trætumál. EFTA-löndini vilja tá vera umboðað í hesum dómstóli, men tað sigur EF nei til, tí treytin fyrri at hava umboðan har er limaskapur.

Ein onnur forðing er fiskivinnuspurningar. Her hevur Spania lagt stórt trýst á EF-samráðingarnevndina, sum krevur fiskikvotur frá eitt nú Íslandi og Noregi afurfyri at hesi lond sleppa at útflyta sin fisk til EF uttan toll. Hetta vilja hvørki Íslendingar ella norðmenn hoyra talan um. Tó hevur tað frá norskari síðu verið gitt, at stjórnin kortini fór at toyggja seg fyrri EF-kravinum og loyva avmarkaðum EF-fiskiskapi í einum parti av norskum øki. Men hetta er tó ikki aktuelt í verandi samráðingum. Tað seinasta, sum er frætt í hesum spurningi er, at norðmenn møguliga fara at geva EF-fiskimonnum betri sømdir í teimum verandi fiskivinnuavtalunum millum Noreg og EF. Harvið gongur EFTA nøkrum av krøvunum frá EF á mæti tó uttan at tengja spurningin upp í eina sokallaða marknaðaravtalu við EF.

Ætlanin var at skriva undir eina fyribilsavtalu

longu í juni, men sum stóðan er nú, sær svart út. Kortini eru tað teir, sum siggja meira bjartskýgt uppá eina avtalu. Ein teirra er ein av høvudsamráðingarmönnum hjá Noregi, tann norsk sendiharrin í Bruxelles, Eivinn Berg. Hann sigur við Aftenposten leygdagin, at fundurin millum EF- og EFTA-ráðharrarnar mánadagin (í gjár, blaðm.) verður sannleikans tími. Tað verða teir, sum skulu fáa glóð á aftur. Og sjálvur heldur hann, at partarnir fara at semjast um eina avtalu.

Tað er rætt, at enn eru nøgvr spurningar at loysa, og teir sum vit embætismenn ikki kunnu avgreiða, mugu so ráðharrarnir taka sær av.

Hann heldur dagurin 13. maí kann gerast ein søguligur dagur fyrri EF og EFTA. Tí hesin dagurin, tá grundarlagið varð lagt fyrri einum umfevandi europeiskum samarbeiði millum tann stóðugt minkandi frihandilsfelags-

skapin EFTA og tann vaksandi EF-felagsskapin — ella hetta verður dagurin, tá eitt stórt og vælfyririkað arbeiði varð gjørt til einkis.

Uppá fyrispurning nær Noreg verður limur í EF, sigur Eivinn Berg:

— Eg havi so nógv at gera í sambandi við EFTA og EØS, at eg havi ikki stundir at hugsa um tað. Og annars hava vit eitt norskt orðatak, sum sigur: »En fugl i hånden er bedre en ti på taget«, sigur sendiharrin við blaðið.

Men hvør verður so lagnan hjá EFTA — er tað ikki ein doyggjandi felagsskapur, nú fleiri av löndunum vilja upp í EF. Rotturarnar fara av tí søkkandi skútuni, spyr blaðið og Berg svarar:

— EFTA man neyvan fara at doyggja, men tað skiftir ham og tess virki fer at verða broytt nógv. Uppgávan verður at hava eftirlit við og samskipa lutøkuna hjá EFTA-löndunum í EØS-avtaluni. Men EFTA er ikki nakað



mál í sær sjálvum. Felagsskapurin hevur verið og er av stórum týðningi. Hann hevur vissuliga tænt okkara áhugamálu, sigur norsk sendiharrin í Bruxelles í samrøðu við Aftenposten.

Í farnu viku var norsk forsætisráðharrin Gro Harlem Brundtland í Bruxelles, har hon hevði fund við Jaques Delors, formann í EF-kommisjónini.

Á hesum fundi royndi hon at greiða EF-formanninum frá, hvussu stóran týðning ein EØS-avtala hevur fyrri eitt nú Noreg.

Stórir dentur verður lagdur á at undirskriva eina avtalu longu í juni, soleiðis at tað koma at verða skipað samarbeits- og marknaðarviðurskipti millum tey 18 limalöndini, tá frii marknaðurin í EF gerst veruleiki í 1993.

Nýggjur ófriður í Suðurafrika

Ikki færri enn 22 fólk vórðu dripin, tá limir í svarta Inkatha-felagsskapinum í Suðurafrika gjørdur seg inn á ein fátækraþýling uttanfyri Johannesburg, har limir í ANC búgva.

Zulu-fólklið frá Inkatharørsluni frandi álopið uttan at nakar visti av hesum frammanundan. Eingin ósemja hevði verið og eygleiðarar vita heldur ikki, hví júst hesin býlingurin varð útvaldur til álopið. Zuluarnir vóru útgjördir við spjótum og longum knivum.

Hesar seinastu mánaðirnar eru meira enn 2000 fólk myrd á henda hátt í býlingunum kring Johannesburg.

Tey svørtu, sum búgva í hesum fátækraþýlingum og sunn taka undir við ANC-rørsluni, siga, at Inkatha-limirnir fáa stuðul frá tí hvíta politinum, sum einki fyritekur sær, tá hesi gera seg inn á onnur svørt. Tað frættist eisini, at hvítu lögrelgumennirnir hjálpa teimum svørtu Inkathalimumum á ymsan hátt. Hesi tíðindi eru so ikki váttad, men júst hesar skuldsetingar hava verið sera frammarglaga í samráðingunum millum hvítu stjórnina og Nelson Mandela í seinastuni. Nelson Mandela hevur skuldssett lögrelguna at stuðla Inkathalimumum á álopinum á ANC-stuðlar.

Fyri at steðga hesum valdsgerðum og fyrri at ganga krøvunum frá ANC lutvist á mæti, hevur F.W. de Klerk forsætisráðharrin sett forboð fyrri at bera vápni, men hesum vilja svørtu Inkatha-limirnir ikki taka undir við.

Ein ráðharri í stjórnini hjá de Klerk segði sunnudagin, at hann fór ikki at krevja av Inkathafólkinum, at tey ikki skulu hava tey vanligu vápni sum spjót og knivar. ANC hevur givið stjórnini eina viku freist til at krevja av Inkathalimumum eisini at leggja hesi vápni, sum ANC kennir seg hött av.

Atta lond í syðra partinum av Afrika søgdu leygdagin, at tað eru høgirasinnaðir bólkar, sum standa fyrri ófriðinum í Suðurafrika. Á fundinum millum londini vistu tey eisini avgerðini hjá EF aftur um at taka av tiltøkini móti Suðurafrika. Henda avgerðin er við til at undirgrava stríðið móti hvíta minnilutanum í Suðurafrika, varð sagt.

Shamir broytir støðu — nú móti búsetingini

Ísraelski forsætisráðharrin, Izak Shamir, hevur bráðliga broytt stóðutakan sína til nýggju búsetingina í hersettu økjum.

Hann segði í vikuni við eina týska tíðindastovu, at hann fegin vil tosa um at gevast við búsetingini í teimum hersettu økjum, men visti um somu tíð á, at stjórnin øll stendur ikki aftanfyrri hesa stóðutakan hansara. Fleiri av stjórnarlimumum eru framvegis ikki aftanfyrri

hesa stóðutakan hansara. Fleiri av stjórnarlimumum eru framvegis fyrri at halda fram við búsetingini, og ein teirra, íbúðamálaráðharrin Ariel Sharon, hevur sagt, at Ísrael fer ikki at flyta seg eitt vet av teimum hersettu økjum, men tvørturímóti halda fram við búsetingini.

Politiskir eygleiðarar eru eitt sindur klökkir av úttalilsunum hjá Shamir, tí tað er bert stutt síðani, at hann visti aftur øllum

royndum at fáa Ísrael at slaka í spurninginum.

Amerikanski uttanríkisráðharrin James Baker fer eftir øllum at døma at halda fram við sínum friðarroyndum í Miðeystri. Hetta varð upplýst úr Hvítu Húsunum í vikuni. Ætlanin er at hann skal á enn eina rundferð fyrri at vita, um tað ikki er gjørligt at fáa partarnar í stríðnum millum Ísrael og palestinarar og arabarar at seta seg við samráðingarborðið.

Sveits vil upp í EF

Hesa seinastu tíðina hava verið fleiri gitingar frammi um, at Sveits, eitt av EFTA-löndunum, helst fór at søkja um limaskap í EF heldur enn at biða eftir eini EØS-avtalu.

Nú um dagarnar gjerði

stjórnin í Sveits greitt, at hon fer at medvirka til at menna eitt sameint Europa, eisini politiskt. Fyri fyrstu ferð sigur stjórnin, at landið er hugað fyrri EF-limaskapi, men visir samstundis á, at tað

er fyrri at samráðast viðari um eina EØS-avtalu.

Sveits ætlar sær ikki at undirskriva eina EØS-avtalu, har EFTA ikki hevur javnbjóðis rættindi við-vikjandi EF-dómstólinum sum EF-löndini.